

Debattören

Handböckerna hänger inte med i klimatomställningen. Materialval som borde vara självklara finns inte med ens på planeringsstadiet. Offentliga utrymmen begränsas av för mycket innehåll. Landskapsarkitekten Nima Karimzadeh lider inte brist på åsikter om svensk arkitektur och stadsplanering.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **ANNA RUT FRIDHOLM**

Nima Karimzadeh,
landskapsarkitekt på
Sweco sedan 2017.

Nima Karimzadeh, landskapsarkitekt på Sweco, har skrivit en rad debattartiklar som ifrågasätter allt från arbetsmetoder till materialval vid upphandlingar. I augusti skrev han en artikel i Arkitekten där han bland annat kritiserade kommunernas tekniska handböcker för att inte hänga med i industrins klimatomställning. Den ökade användningen av naturmaterial i konstruktioner och fasader saknar motsvarighet inom landskapsarkitekturen, konstaterade han: "Det beror till stor del på att kommunernas tekniska handböcker inte stödjer möjligheten att genomföra förbättringar i val av material."

I artikeln underströk han att material som minskar utsläppen redan finns på marknaden och kan återbrukas kostnadseffektivt i en cirkulär ekonomi. Som typexempel tog han gatsten, med en beräknad livslängd på närmare 200 år.

– Skillnaderna i synen på materialens värden påminner om när jag jobbade extra i en inredningsbutik. Kunderna var ofta beredda att betala mer för hantverk eller varumärke, men medan hantverket kanske värderades utifrån tradition och hållbarhet så värderades varumärket utifrån status. På samma vis styr status ofta byggprojekt med hög profil, men hantverket rationaliseras bort i stadens övriga bebyggelse.

Nima Karimzadeh skulle egentligen bli byggnadsingenjör, men halvvägs in i studierna tröttnade han på ingenjörrollen. Planerna styrdes om mot landskapsarkitektur och gestaltning.

– Jag hade en ganska vag uppfattning om vad det innebar att vara landskapsarkitekt, men insåg snabbt att ämnet rymde allt som jag velat arbeta med. Här finns möjlighet att påverka miljön, den visuella bilden av staden och den allmänna hälsan hos människorna där. Dessutom älskar jag att promenera runt i städer.

Efter avslutad utbildning har han bland annat studerat scenkonst, genus och dagvatten för att lära sig mer om gestaltning, sociala frågor och teknik.

– Vi jobbar ju mycket med allmänhetens uppfattning av det offentliga rummet. Ett torg kan jämföras med en teaterscen, men där scenen styrs av strikta format och handling är torget en plats för olika upplevelser, viljor och rörelser som möter en politisk verklighet.

Under sin tid på Sweco har Nima Karimzadeh bland annat arbetat med projektet Levande Stockholm, som skapar tillfälliga gågator, torg och pop up-parker i stadens offentliga rum i olika stadsdelar, både i centrala stan och i förorterna.

– Det tangerar inte sällan politiska ämnen, rena klassfrågor blir ofta tydliga i arbetet.

Han jobbar också mycket med gator och torg i andra sam-

”Jag skulle gärna se fler typritningar för stenmurar och informella möbler, som kommuner skulle kunna använda som hållbara standardlösningar.”

manhang. Även i det arbetet ser han trender som han tycker går till överdrift, och han ger uttryck för ett slags självkritik å hela yrkeskårens vägnar.

– Just torg är ju mötesplatser, och jag tycker att vi i gestaltningen ofta programmerar dem för mycket: sätter ramar och definierar vad som ska ske. På sikt riskerar det att begränsa både platsen och människorna. Det blir extra besvärligt när vi har så begränsade ytor att arbeta med. Öppna ytor, som människor definierar, behövs verkligen. Vuxna kan lära av barnens lek som de skapar med fantasi, initiativ och sinnen.

Nima Karimzadehs debattartiklar har oftast grundats i något konkret han har stött på i arbetet, och som han ifrågasatt.

– I ett aktuellt projekt skulle vi rita ett torg med betongplattor, med ett visst inslag av natursten som inspiration. Med erfarenhet från ett tidigare projekt visste jag att om man ställde anläggnings- och materialkostnad mot livscykel och karaktär så skulle natursten föreslås oftare. När jag tog upp det på ett möte visade det sig att ingen motsatte sig valet av natursten, men man hade utgått från att det inte gick att genomföra av rena kostnadsskäl.

En snabb överslagskalkyl visade att naturstenen skulle bli cirka 300 000 kronor dyrare, men efter att frågan bollats tillbaka internt och man tagit hänsyn till samtliga perspektiv fick projektet godkänt för den natursten som nu täcker torget.

– Som arkitekter ska vi ju heller inte tumma på material, vi ska alltid föreslå det material som vi anser är bäst för platsen. Därefter får vi bemöta och anpassa oss efter beställarens prioriteringar. Omvänt ska man heller inte slösa med resurser, understryker Nima Karimzadeh.

– Jag har ett sådant exempel för ett torg där man har budgeterat för hållar i natursten, men genom en kombination med gatsten och hållar så kunde vi hålla nere kostnaderna samtidigt som torget fick mer dynamik i en mix av gatsten och stråk av hållar.

Nima Karimzadeh betonar att många av de problem som han lyfter fram går att åtgärda under planeringsstadiet – inte minst i synen på material. Men delarna i kedjan behöver uppgraderas.

– Vissa typritningar skulle helt klart behövas ses över, vi lever fortfarande i en era av stål och armerad betong.

– När det gäller beläggningar borde gatsten vara ett lika självklart baselement som 35-plattan i betong. Jag har inget emot betong, men tycker att materialet har egenskaper som kommer mer till sin rätt i så mycket annat än markbeläggning.

Han efterlyser även fler initiativ från stenindustrin.

– Jag skulle till exempel gärna se fler typritningar för stenmurar och informella möbler, som kommuner skulle kunna använda som hållbara standardlösningar.

Som medarbetare på ett av Sveriges största arkitektkontor saknar Nima inte möjlighet att påverka hur framtiden utformas.

– Vi är såklart också en spegelbild av den kritik som jag framför, men hållbarhetsarbetet är en prioriterad fråga på Sweco. Inom landskap lanserades nyligen beräkningsverktyget *Bimitigation*, med information om koldioxidekvivalenter för olika material. Tanken är att vi när vi jobbar med olika 3D-modeller snabbt och enkelt ska få ut olika värden på projektens materialval, och på så vis kunna informera och stödja våra beställare i deras beslutsfattande. ■